

Rapport fra styringsgruppen

om

felles brann- og redningstjeneste i Valdres

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn og mandat.....	2
2	Rapport fra arbeidsgruppen fase I.....	3
3	Økonomiske konsekvenser av felles brann- og redningstjeneste	4
3.1	Brann- og eksplosjonsvernloven krever følgende i §§ 9 og 10	4
3.2	Analyse av Nord-Aurdal brannvesen.....	6
3.3	Analyse av Valdres brann- og redning IKS.....	6
3.4	Økonomianalysen - resultater	7
4.	Valg av samarbeidsmodell for felles brann- og redning i Valdres.....	10
4.1	Alternative samarbeidsmodeller.....	10
4.2	Innspill fra Nord-Aurdal.....	11
4.2.1	Administrativ vertskommunesamarbeid	11
4.2.2	Nord-Aurdal inn som deltaker i IKS.....	12
4.3	Vurdering av organisasjonsform.....	12
5.	Konkret forslag til ny samarbeidsmodell	13
5.1.	Eiersammensetningen.....	14
5.2	Kostnadsgrunnlag, kostnadsfordeling og kostnadsutvikling	14
6.	Virkninger for tilsatte i dagens ordning	17
7.	Videre prosess for vedtak av ny ordning.	19

1 Bakgrunn og mandat

Valdres brann- og redningstjeneste IKS (VKR) ved styreleder sendte 13. nov 2023 brev til Nord-Aurdal kommune ved kommunedirektør med invitasjon til dialog om felles brann- og redningstjeneste. Brevet viser til vedtak gjort i representantskapet i selskapet, og det heter bl.a. i brevet: *« Med bakgrunn i vedtaket i representantskapet ynskjer vi å invitere Nord-Aurdal kommune til dialog om kva som skal til for å realisere potensialet for innsparingar for kommunane i Valdres og potensiale for økt kvalitet i tenesteytinga ved å ha en felles brann- og redningsteneste i Valdres.»*

Invitasjonen fra VBR ble drøftet politisk i Nord-Aurdal kommune, og det ble besluttet å gå videre i arbeidet med å vurdere felles brann- og redningstjeneste i Valdres.

Kommunestyret i Nord-Aurdal ba om en utredning *«hva om vi starter på nytt, og da utrede hvilken løsning som vil være den beste for Valdres».*

Det ble opprettet en styringsgruppe for dette arbeidet med ordfører og kommunedirektør i Nord-Aurdal kommune og representantskapsleder og styreleder i VBR IKS. Det ble også opprettet en arbeidsgruppe for fase 1 med Håvard Halvorsen, Ivar Svensson, Vidar Nilsen og Laila Lien Østgård som deltakere . Den 14.10.2024 fikk arbeidsgruppa i oppdrag å utrede et godt grunnlag for kommunestyrene i Valdres til å ta stilling til etablering av felles brann og redningstjeneste i Valdres.

I representantskapsmøtet 29.11.2024 gjorde representantskapet i VBR følgende vedtak i sak 19/24:

«Representantskapet støtter mål om felles brann- og redningstjeneste i Valdres. Representantskapet er orientert om Nord-Aurdal sitt kommunestyrevedtak i saka. Representantskapet ber styret i denne prosessen ha god forankring i VBR IKS sine eierkommuner, samt at arbeidsgruppene har god og fortløpende tilbakemelding og dialog med styringsgruppa. Representantskapet legger til grunn at eksisterende styringsdokument for VBR IKS blir brukt som en del av grunnlaget i arbeidet. Mest mulig likeverdige tjenester er styrende for arbeidet.»

Arbeidsgruppe for fase 1 påpeker at intensjonen i vedtakene i kommunestyret og i representantskapet, ved at kommunestyret Nord-Aurdal ber om en vurdering ut fra at vi skal starte på nytt, mens representantskapet i VBR IKS legger til grunn at styringsdokumentene for VBR IKS blir brukt som del av grunnlag i arbeidet.

Etter at arbeidsgruppe 1 hadde avlagt sin rapport drøftet kommunedirektørutvalget hvordan fase 2 i arbeidet med felles brann- og redningstjeneste i Valdres skulle organiseres og kom til følgende konklusjon, jf. sak 32/25: *«KDU ber kommunalsjef NAK og styreleder VBRIKS om å vurdere økonomiske modeller, samarbeidsformer og prinsipper for økonomisk fordeling mellom IKS og kommuner, med utgangspunkt i dagens stasjonsstruktur.»*

Videre gjorde kommunedirektørutvalget følgende konklusjon i møtet 26.9.25: «KDU ber PLF, med bakgrunn i vedlagt rapport fra fase 1, innen 1.11.25 gjøre ei vurdering av verknadene for dei tilsette i brann- og redningstenesta i VBR IKS og i Nord-Aurdal kommune av ei samanslåing av desse tenestene. KDU legg til grunn at ingen tilsette i desse tenestene skal seiast opp som følgje av ei mogleg samanslåing.» Vurderinga fra PLF følger i kap. 6 i denne rapporten.

2 Rapport fra arbeidsgruppen fase I

Arbeidsgruppen i fase 1 leverte sin rapport i mai 2025. De påpeker at mandatene fra kommunestyret i Nord-Aurdal og representantskapet i VKR er noe motstridende, noe om har utfordret arbeidsgruppa spesielt når antall brannstasjoner og hvor de skal ligge har vært tema.

Arbeidsgruppen i fase 1 drøftet og anbefalte bl.a. at:

- I. Brannstasjonsstruktur sannsynligvis bør endres, som bør vurderes i ny ROS-analyse.
- II. Antall årsverk vil være avhengig av brannstasjonsstruktur og organisering, som bør vurderes i ny ROS-analyse.
- III. Felles administrasjon og ledelse vil styrke fagmiljøet, flerre ressurser kan samkjøres og brukes mer effektivt som igjen gir større slagkraft til å levere trygghet til befolkningen. *Dette er i tråd med anbefalinger i Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) sin rapport Fremtidens brann- og redningsvesen - helhetlig gjennomgang av brann- og redningstjenesten (DSB, 2023).*
- IV. Ledelsen i en felles enhet kan organiseres med:
 - a. Brannsjef som øverste adm.leder med budsjett-, resultat- og personalansvar.
 - b. Leder beredskap og NK leder beredskap.
 - c. Leder forebyggende med teamledere for hhv næring og bolig.
 - d. Beredskapskoordinator felles for kommunene ifht beredskapsøvelser og kontakt mot regionale og statlige aktører i beredskap.

Ledergruppa består i dag av seks personer, og arbeidsgruppa i fase 1 har her fordelt funksjoner for beredskap og forebyggende, i tillegg er det en brannsjef og en leder for Beredskapskoordinator i Valdres.
- V. Arbeidsgruppe fase 1 drøftet ikke status på kompetanse, utstyr, kjøretøy eller nødvendig vaktordning.

Arbeidsgruppa mener at det uansett bør samarbeides om høydeberedskap, øvingsanlegg, kompetanseheving, overordnet vakt, forebyggende arbeid og spesialkompetanse.

Arbeidsgruppen sin rapport gir en oversikt over brann- og redningstjenesten i Valdres, med brannstasjoner, utstyr og mannskap/organisering, innsparingspotensialet, forslag til organisering av en felles brann- og redningstjeneste i Valdres m.v.

Rapporten fra arbeidsgruppen følger vedlagt.

3 Økonomiske konsekvenser av felles brann- og redningstjeneste

Det er foretatt en vurdering av mulige økonomiske konsekvenser for de enkelte deltakerkommuner av et felles brannvesen for Valdres. Vurderingen tar utgangspunkt i regnskapene for 2024, som er sist avlagte regnskap på analysetidspunktet. I vurderingen tar vi med tjenestene «Brann- og redning» (dvs. selve brannvesenet) og brannforebyggende ifht. brannforebyggende tilsyn av spesielle brannobjekter. Dvs. vi har ikke med selvkostområdet feiing, som i sin helhet finansieres av gebyrinntekter, og vi forutsetter at selvkostområdet er belastet med sine reelle utgifter.

Analysen forutsetter at regnskapene for 2024 er representative for virksomheten i dag og fremover i tid.

Dette krever at begge enheter har den kvalitet og utgiftsnivå som lov og forskrift krever av kommunen for drift av brannvesen og grunnlaget for krav til organisering, bemanning og utrustning av brann- og redningsvesenet. Disse kravene fremgår av pkt. 3.1 nedenfor.

3.1 Brann- og eksplosjonsvernloven krever følgende i §§ 9 og 10

Kapittel 3. Kommuners plikter og fullmakter

§ 9. Etablering og drift av brannvesen

Kommunen skal sørge for etablering og drift av et brannvesen som kan ivareta forebyggende og beredskapsmessige oppgaver etter loven på en effektiv og sikker måte.

Kommunen skal gjennomføre en risiko- og sårbarhetsanalyse slik at brannvesenet blir best mulig tilpasset de oppgaver det kan bli stilt overfor. Kommunen skal evaluere hendelser for å sikre kontinuerlig læring og forbedring av det forebyggende og beredskapsmessige arbeidet.

To eller flere kommuner kan avtale å ha felles brannvesen eller felles ledelse av brannvesenet. Kommunen kan gjennom avtale overlate brannvesenets oppgaver og ledelse helt eller delvis til en annen kommune, virksomhet e.l. Kommunen må i slike tilfeller etablere ordninger som sikrer at all myndighetsutøvelse etter loven skjer under kommunens formelle ansvar.

Departementet kan gi forskrift om etablering og drift av brann- og redningsvesenet.

⁰ Endret ved lover 29 mai 2015 nr. 36 (i.kr. 29 mai 2015 iflg. res. 29 mai 2015 nr. 553), 27 jan 2023 nr. 1 (i kraft 27 jan 2023 iflg. res. 27 jan 2023 nr. 93).

§ 10. Dokumentasjon og rapportering

Kommunen skal dokumentere at plikten etter § 9 første, annet og tredje ledd er oppfylt.

Dokumentasjonen inkludert risiko- og sårbarhetsanalysen og eventuelle avtaler inngått etter § 9 fjerde ledd, skal sendes sentral tilsynsmyndighet.

På forespørsel fra sentral tilsynsmyndighet skal kommunen rapportere om alle ressurser, hendelser og evalueringer etter § 9 annet ledd annet punktum.

Departementet kan gi forskrifter om dokumentasjons- og rapporteringsplikt.

0 Endret ved lov 29 mai 2015 nr. 36 (ikr. 29 mai 2015 iflg. res. 29 mai 2015 nr. 553).

Forskrift om organisering, bemanning og utrustning av brann- og redningsvesen § 6 stiller videre bl.a. følgende krav til organisering, bemanning og utrustning:

Kapittel 2 – Analyser, planer og ledelse

§ 6. Grunnlag for organisering, bemanning og utrustning

Kommunen skal organisere, bemanne og utruste brann- og redningsvesenet på bakgrunn av en

- a. risiko- og sårbarhetsanalyse
- b. forebyggendeanalyse, og
- c. beredskapsanalyse.

Brann- og redningsvesenet skal sørge for at relevante aktører inviteres med i arbeidet med å utarbeide analysene, og sørge for nødvendig forankring av analyseprosessen og resultatene.

Analysene skal oppdateres ved endringer i risiko og sårbarhet som kan få betydning for organiseringen, bemanningen og utrustningen av brann- og redningsvesenet. Analysene skal oppdateres minimum hvert fjerde år.

Analysene etter første ledd utgjør dokumentasjonen av brann- og redningsvesenet, jf. forskriften § 4. Dokumentasjonen skal vise hvilke uønskede hendelser brann- og redningsvesenet er organisert, bemannet og utrustet for, og hvilke hendelser de ikke kan håndtere. Dersom slike hendelser planlegges håndtert sammen med andre brann- og redningsvesen eller andre samvirkeaktører, skal dette fremgå i dokumentasjonen og av avtale.

3.2 Analyse av Nord-Aurdal brannvesen

Nord-Aurdal brannvesen engasjerte i 2024 ESC Einar Safety Consult AS (Brann – HMS – Ledelse) til å gjennomføre følgende analyser ift. Nord-Aurdal brannvesen:

- 1) Risiko- og sårbarhetsanalyse
- 2) Forebyggendeanalyse
- 3) Beredskapsanalyse.

Konklusjon for Nord-Aurdal brannvesen:

Beredskapsanalysen konkluderer med at Nord-Aurdal brannvesen er godt organisert, bemannet, utdannet og utrustet. Det er ingen mangler i beredskapen. Men noen få av mannskapene hadde ikke påkrevet kompetanse for sin funksjon primo 2024, men som allerede var under kursing og fullført i 2024.

- **Forebyggendeanalysen konkluderte med at avdelingen var godt organisert med ett årsverk i ledelsen. Men det mangler minst 0,24 årsverk forebyggende personell og feiertjenesten trenger en bil til med rene og urene soner.**

Nord-Aurdal brannvesen har en brannstasjon fra 2015 med ren- og uren sone, moderne kontorlokaler, varmgarasje til kjøretøy og utstyr. Av vesentlig utstyr har Nord-Aurdal bl.a. to stk. mannskapsbiler med stor slokkevannskapasitet (2020 og 2022 mod), stigebil 2013 mod og tankbil 2012 mod med krok løft. I tillegg har NAK utrykningslederbil 2026 mod og snøscooter 2023 mod.

3.3 Analyse av Valdres brann- og redning IKS

I forbindelse med etableringen av Valdres brann- og redningstjeneste IKS i 2018 ble Safetec Nordic AS engasjert til å gjennomføre en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse som omfattet sammenslåing av seks brann- og redningsvesen. Samme år ble det utarbeidet forebyggende analyse og beredskapsanalyse i regi av selskapet. I 2021 ble Norconsult engasjert til å utrede vaktordninger og årsverk forebyggende arbeid og administrasjon.

Konklusjon for Valdres brann- og redningstjeneste IKS:

Valdres brann- og redningstjeneste IKS er organisert, bemannet, utdannet og utrustet i henhold til brann- og redningsvesenforskriften og anbefalinger i grunnlagsanalyser, med unntak av følgende anbefalinger som ikke er gjennomført per februar 2026:

- Etablering av et øvingssenter
- Heltidsstilling administrasjon/beredskap

Valdres brann- og redning IKS har ni (9) brannstasjoner, med mannskap, utstyr og kjøretøy som oppfyller kravene til brann- og redningsberedskap. Ett kjøretøy vil etter planen bli erstattet med nyere kjøretøy i løpet av 2026.

VBR IKS har siden etableringen jobbet aktivt med å sikre både kvaliteten i tjenestene og god kostnadskontroll. Det er blant annet gjennomført følgende tiltak:

- Det er gjennomført ROS-analyse, forebyggende analyser og beredskapsanalyser som grunnlag for selskapets aktivitet.
- Det er gjennomført systematisk kompetanseheving i alle ledd, og selskapet dekker nå alle kompetansekrav til tjenesten.
- Det er gjennomført et program for oppgradering av kjøretøy og utstyr på alle brannstasjonene. Det gjenstår å skifte en tankbil og innkjøp av vaskemaskiner til nytt beredskapssenter i 2026 og 2027. Etter dette vil det være ordinær fornyelse av kjøretøy og utstyr.
- Brannstasjonene er overført fra selskapet til eierkommunene, da det er vurdert at utbygging og drift av brannstasjoner vil være mer kostnadseffektivt når eierkommunene allerede har eiendomsforvaltning i sine organisasjoner, noe brann- og redningstjenesten naturlig ikke har.
- Selskapet har gjennomgått og foretatt en begrunnet fordeling av kostnadene mellom selvkostområdet (finansiert av eiere av bolighus og fritidsboliger) og generaløkonomien (finansiert av kommunene).

Selskapet har nå satt i gang et arbeid med beredskapsanalyse for kommunene Sør-Aurdal, Vang og Øystre Slidre. Analysen skal brukes som grunnlag for å vurdere framtidig brannstasjonsstruktur i disse kommunene.

3.4 Økonomianalysen - resultater

Nord-Aurdal brannvesen bygde i 2015 brannstasjon for administrasjon, møte- og kurslokaler, treningsrom, garasjerom for alle utrykningskjøretøy og garderober med ren og uren sone ihht arbeidsmiljølovens krav. Brannvesenet er godt organisert, mannskapet har høy reell og formell kompetanse i alle ledd, høy kvalitet på redningsbiler og øvrig utstyr, og har ingen vesentlige mangler ved ROS analysen fra 2024. Styrken er delt inn i fem vaktlag med fire brannkonstabler, hvorav en sjåfør, og utrykningsleder. Vaktlaget har vakt alle kvelder, netter og helger/helligdager en uke av gangen med egen innsatsleder tilhørende hvert vaktlag. Dette medfører at innsatsleder alltid vet hvilket mannskap som rykker ut, og kvaliteten på laget og utrykningsleder.

Valdres brann- og redning IKS (VBR) er godt organisert ute på de enkelte brannstasjoner med god formell og reell kompetanse i alle ledd. Det er god kvalitet på

utstyr og kjøretøy, med unntak av en eldre tankbil som ligger i plan for utskifting i 2026. På fem av ni brannstasjoner har VBR IKS fremskutt enhet, dvs. biler noe mindre slukkemiddel (2 100 liter skum).

Beredskapsstyrkene ute på brannstasjonene er inndelt i ordinære vaktlag i henhold til brann- og redningsvesenforskriftens bestemmelser. Det opprettes vakt i henhold til bestemmelser knyttet til befolkningstall i VBR IKS sitt brannvernområde (under 3000 i tettstedene, ved over 3000 er det krav om dreiende døgnkontinuerlig vakt) som pliktes ved forhøyet risiko som ved høy skogbrannfare, flom/skred, høytider, ferier, store arrangementer mv. Overordnet vakt for hele brannvernområdet er organisert i femdeling, og er en lovpålagt kontinuerlig vaktordning der innsatsleder skal kunne håndtere flere samtidige hendelser. Det er påbegynt utredning i selskapet om flytting av brannstasjoner i tre av fem kommuner.

Grunnleggende risikoforhold

NAK har 6400 innbyggere, regionsenter med VLMS, flere leilighetsbygg og høy risiko i trehusbebyggelse i Fagernes, mange fritidsboliger og flere store næringsbygg.

VBR sitt distrikt dekker 11000 innbyggere, mange fritidsboliger, industri- og skogsområder, flere fjellanlegg og veituneller og Beitostølen med tett sentrum og høye leilighetsbygg. VBR har per i dag registrert 150 særskilte brannobjekt og 50 anlegg/lager med farlig stoff.

Tallmessig analyse

	NAK Regnskap	VBR IKS regnskap	Sammenlått regnskap
	2024	2024	2024
Brann og redning samt brannforebyggende tilsyn			
Netto driftsresultat (netto utgifter)	13 245 873	22 643 726	35 889 599
Innsparinger			
Sikre innsparinger			
	-	-	-
Fem innsatsledere lønn	-	-	- 750 000
Husleie, lisenser mm	-	-	- 250 000
Innsatslederbil innsparing fra 2 til 1			- 170 000
SUM			-1170000
Mulige innsparinger på noe lengre sikt			
En brannsjef stilling			- 700 000
Beredskapsleder	-	-	- 700 000
Innsparinger på noe lengre sikt (2-5 år)			- 1 800 000
			-
Korrigert netto drift	13 245 873	22 643 726	31 519 599
Sum nak og VBR før innsparing ved felles drift			35 889 599
	Samlet innsparing:		- 4 370 000

Analysen over er satt opp med en kostnadsfordeling der 25% av kostnadene er fordelt likt mellom kommunene og 75% av kostnadene er fordelt etter folketall. Konklusjonene er avhengig av at regnskapene for 2024 er representative for virksomhetene reelle aktivitet i 2024 og at dette også er representativt for fremtidig kostnadsutvikling i hhv Nord-Aurdal brannvesen og Valdres brann- og redning IKS.

Vi har antydnet årlige innsparinger på kr 4,37 mill. ved sammen slåing, der 1,17 vil komme raskt, mens 3,2 mill. kan spares innen 5 år. Innsparingene på 2-5 år er knyttet til forventet innsparinger ved etablering av felles øvingssenter, i stedet for å kjøpe denne tjenesten utenfor Valdres, mulig endring i brannstasjonsstruktur og lettere utstyr med fremskutte enheter på noen brannstasjoner.

Grunnlag for dagens fordeling av kostnader

Fordeling jf øk plan VBR	Eierandel i VBR IKS	Folketall	% andel jf folketall	Dagens kostnadsmodell VBR og NAK		
				Utgift jf. eierandel VBR 2024	Utgift pr innbygger dagens situasj	
Sør-Aurdal	25 %	2822	16,0 %	5 660 932	2006	Sør-Aurdal
Etnedal	15 %	1254	7,1 %	3 396 559	2709	Etnedal
Øystre Slidre	25 %	3311	18,8 %	5 660 932	1710	Øystre Slidre
Vestre Slidre	20 %	2142	12,1 %	4 528 745	2114	Vestre Slidre
Vang	15 %	1648	9,3 %	3 396 559	2061	Vang
Sum	100 %			22 643 726		Sum
Nord-Aurdal		6455	36,6 %	13 245 873	2052	Nord-Aurdal
Sum		17632	100,0 %	35 889 599		Sum

Tabellen viser dagens kostnadsmodell i begge virksomhetene fordelt etter dagens fordelingsmodeller, med folketall fra 2025. Ytterst til høyre kostnad pr innbygger. Ved kostnadsfordeling bør folketallet oppdateres.

Forslag til ny fordeling

	Kostnad jf 25% fordelt 1/6 og 75% jf folketall				Del av kostnadene
	25 % Flatt fordelt	75 % Folketal	Samla	Endring	
	7 879 900	23 639 699	31 519 599		
Sør-Aurdal	1 313 317	3 760 861	5 074 178	- 586 754	16,1 %
Etnedal	1 313 317	1 611 798	2 925 114	- 471 445	9,3 %
Øystre Slidre	1 313 317	4 499 602	5 812 918	151 987	18,4 %
Vestre Slidre	1 313 317	2 820 646	4 133 963	- 394 783	13,1 %
Vang	1 313 317	2 283 380	3 596 697	200 138	11,4 %
Sum					
Nord-Aurdal	1 313 317	8 663 413	9 976 729	- 3 269 144	31,7 %
Sum	7 879 900	23 639 699	31 519 599	- 4 370 000	100,0 %

Tabellen viser ei innsparing på kort og lang sikt på kr 4.370.000. Dette kan gi en årlig innsparing i Nord-Aurdal kommune på kr 3.269.144, og en innsparing for VBR-kommunene på til sammen kr. 1.100.856. Fordelingene mellom VBR-kommunene er

delvis påvirket av at dagens fordelingsmodell i VBR ikke har tatt hensyn til folketallsutviklingen i kommunene siden 2018.

4. Valg av samarbeidsmodell for felles brann- og redning i Valdres

4.1 Alternative samarbeidsmodeller for interkommunalt samarbeid innen brann og redning i Valdres

Kommuneloven og særlovgivning gir hjemmel for ulike organisasjonsformer for interkommunalt samarbeid. Alternativene er følgende:

1. Interkommunalt selskap (IKS)

Eget rettssubjekt, regulert av IKS-loven. Kommunene er eiere og har ansvar etter eierandel. Har eget styre og daglig leder. Passer godt for større og mer komplekse tjenester.

2. Vertskommunesamarbeid

To varianter:

- 1) Administrativt vertskommunesamarbeid, som vi hovedsakelig bruker på samarbeid i dag. Vertskommunen utfører tjenesten og kan fatte vedtak.
- 2) Vertskommunesamarbeid med felles folkevalgt nemnd
Vertskommunen får delegert myndighet fra de andre kommunene.

Vertskommunesamarbeid passer for både små og store samarbeid, og for lovpålagte tjenester.

3. Kommunalt oppgavefellesskap

Et samarbeid med eget styre/representantskap, men ikke eget rettssubjekt. Kan ikke fatte enkeltvedtak overfor innbyggere. Passer for administrative funksjoner og støttefunksjoner. Kan organiseres som eget rettssubjekt.

4. Aksjeselskap (AS)

Kommuner kan samarbeide gjennom eierskap i aksjeselskap. Passer best for kommersielle eller konkurranseutsatte tjenester. Mindre brukt for kommunens kjerneoppgaver.

Aksjeselskap passer best for kommersielle eller konkurranseutsatte virksomheter, noe brann og redning ikke er. Aksjeselskap vurderes derfor ikke som en aktuell organisasjonsform for kommunalt samarbeid innen brann og redning i Valdres.

Kommunalt oppgavefellesskap kan ikke fatte vedtak med hjemmel i lovverk. Brann- og

redningstjenesten fatter vedtak innen tilsyn med særskilte brannobjekter, fyringsanlegg, farlig stoff og handel med fyrverkeri. Kommunalt oppgavefelleskap vurderes derfor ikke som en aktuell organisasjonsform.

De to aktuelle samarbeidsformene er interkommunalt selskap (IKS) og vertskommunesamarbeid. De vedtakene brann- og redningstjenesten gjør, er i liten grad politiske. Dermed er vertskommunesamarbeid uten politisk nemnd det aktuelle alternativet innen denne organisasjonsformen.

Fordeler og ulemper med disse samarbeidsformene kan settes opp slik (KI-generert):

Modell	Fordelar	Ulemper
Interkommunalt selskap (IKS)	<ul style="list-style-type: none"> • Eige rettssubjekt – juridisk og økonomisk sjølvstendig • Profesjonell leing og drift • Kan ha eigne tilsette og ta opp lån • Klår ansvarsdeling og eigarstruktur • Passar godt for komplekse og operative tenester 	<ul style="list-style-type: none"> • Mindre direkte politisk styring • Kan opplevast som meir byråkratisk • Endringar krev formelle prosessar • Kommunane har økonomisk ansvar etter eigardel • Mindre fleksibilitet i dagleg styring
Administrativ vertskommunemodell	<ul style="list-style-type: none"> • Enklare å etablere og endre • Kommunane beheld politisk kontroll • Passar godt for lovpålagde tenester • Fleksibel og tilpassingsdyktig • Kan vere kostnadseffektiv ved mindre samarbeid 	<ul style="list-style-type: none"> • Vertskommunen har fullt økonomisk og juridisk ansvar • Kan skape ubalanse i makt og ressursbruk • Mindre profesjonalisert drift • Risiko for ulik prioritering • Avhengig av tillit og god samhandling

4.2 Innspill fra Nord-Aurdal

4.2.1 Administrativ vertskommunesamarbeid

Administrasjonen peker på at en administrativ vertskommunemodell er en ønsket løsning med Nord-Aurdal som vertskommune. Dette er først og fremst begrunnet med risikobildet i Fagernes, og at kommunen har bygd opp og satset på brann- og redningstjenesten over flere år med gode resultater. Løsningen er administrasjonen sin vurdering til invitasjonen om felles brannvesen i Valdres, som må behandles av kommunestyret.

Nord-Aurdal er med sin brannstasjon og kapasitet positive til å påta seg ansvaret for organisering og drift av alle brannstasjoner og risikooppfølging for alle kommuner i Valdres. Brannstasjonen på Fagernes har høy kvalitet som hovedbase for administrasjonen.

Administrativ vertskommunemodell er enkel å administrere og er ofte kostnadseffektiv ved mindre samarbeid. Ordningen betinger at samarbeidskommunene har tillit til hverandre, og faktisk delegerer ansvaret for tjenesten til vertskommunen. I administrativt vertskommunesamarbeid kan det etableres et «styret» for samarbeidet bestående av en administrativ person fra hver kommune utnevnt av

kommunedirektørene, som rapporterer tilbake til egen kommunedirektør. Brannsjefen rapporterer til kommunedirektøren i vertskommunen. Brannsjefen orienterer og legger grunnlag for drøfting av overordnede prinsipper og konsekvenser av valgte løsninger for den enkelte kommune med «styret».

Brann- og redningstjenesten er en operativ og kompleks tjeneste. Med bakgrunn i vurderingene i tabellen ovenfor med fordeler og ulemper av ulike org.former, er også IKS-organisering et godt alternativ. Et IKS er en egen juridisk enhet som gir Nord-Aurdal mindre styring og kontroll på prioriteringene til brann- og redning enn adm.

Vertskommune med Nord-Aurdal som vertskommune, som kan tilpasses hvis det er vesentlig ved fordeling av medlemmer i representantskap og styret. VBR har også gitt uttrykk for at IKS vil være en ønsket løsning.

4.2.2 Nord-Aurdal inn som deltaker i IKS

Administrasjonen i Nord-Aurdal er åpen for å tilrå at kommunen skal bli medeier/deltaker i Valdres brann- og redning IKS. Dette begrunnet med at brann- og redning er en operativ og kompleks organisasjon, som kan tilsa at IKS-modellen er godt egnet. Dette var også konklusjonen i utredningen som Nord-Aurdal kommune tok initiativ til ved etableringen av VBR IKS i 2017.

Når Nord-Aurdal brannvesen skal inn som deltaker i Valdres brann- og redning IKS eller delta i etablering av et nytt brann og redning IKS, så er utgangspunktet at brannstasjonen på Fagernes skal benyttes til administrasjonen.

4.3 Vurdering av organisasjonsform

Et interkommunalt selskap passer godt for operative og komplekse tjenester med profesjonell ledelse. Brann og redning er et område som i stor grad styres av nasjonalt lovverk, der lokalpolitisk styring – utover vedtak om brannstasjonsstrukturen – ikke er tungtveiende. Et interkommunalt selskap vil ha et mer balansert eierskap enn en vertskommuneløsning. Den største fordelene med en vertskommuneløsning er god kostnadskontroll, at den er enkel å etablere og endre og at den er under direkte politisk styring.

VBR IKS er allerede etablert, og representantskapet i selskapet har valgt en styresammensetning, på lik linje med andre IKS i Valdres, med kommunedirektør som styreleder og nestleder, og styre sammensatt av ansatte med riktig kompetanse fra kommunene. Dette er gjort blant annet for å sikre god kostnadskontroll og god forankring i kommunene. VBR IKS har vurdert dette som en god modell.

Med bakgrunn i opplysningene over vil vi tilrå en løsning med et interkommunalt selskap for brann og redning i Valdres, med de seks kommunene som eierkommuner. Et slikt selskap kan etableres ved at:

- VBR IKS legges ned og det opprettes et nytt selskap eller
- eierstrukturen i VBR IKS endres ved at Nord-Aurdal kommune kommer inn som eier av selskapet.

I realiteten vil begge alternativene gi samme resultat.

Vi vil tilrå at et framtidig samarbeid for hele Valdres innen brann og redning etableres som et interkommunalt selskap etter lov om interkommunale selskaper, og at dette gjennomføres ved at Nord-Aurdal kommune går inn som deleier i VBR IKS. En slik endring vil kreve ny selskapsavtale, likelydende vedtatt i de seks kommunestyrene, og endringen må være i samsvar med § 26 i IKS-loven, hvor det heter:

«Selskapsandel kan bare overdras til ny deltaker med samtykke fra alle de øvrige deltakerne.

Ved eierskifte trer erververen inn i overdragerens samtlige rettigheter og forpliktelser overfor de øvrige deltakere. Erververen er på samme måte som overdrageren bundet av de beslutninger og disposisjoner som selskapet har truffet før eierskiftet, og selskapet og de øvrige deltakere kan bringe i motregning mot erververen fordringer som de ifølge selskapsforholdet har på overdrageren.

For forpliktelser som påhvilde selskapet ved eierskiftet, hefter overdrageren og erververen en for begge og begge for en inntil kreditor må anses å ha fritatt overdrageren for ansvar. Dersom overdrageren må oppfylle en selskapsforpliktelse, kan han straks søke sitt utlegg dekket av selskapet i tråd med bestemmelsen i § 3. Dersom overdrageren ikke oppnår dekning av selskapet innen 14 dager etter påkrav, kan han søke sitt utlegg dekket av erververen, dersom avtalen mellom dem ikke er til hinder for det.

Overdrageren kan skriftlig anmode selskapets kreditorer om å bli fritatt for ansvar. Svarer en kreditor ikke på en slik anmodning innen 3 måneder etter at anmodningen er kommet frem, anses kreditor for å ha fritatt overdrageren for ansvar.»

5. Konkret forslag til ny samarbeidsmodell

Vi viser til kapittel 4 som sier at organisasjonsformen IKS er tjenlig for en felles brann- og redningstjeneste i Valdres, og at det kan gjøres ved at VBR IKS blir utvidet til 6 eiere. Ved utviding av VBR IKS til 6 kommuner må det lages ny selskapsavtale som behandles i de 6

kommunestyrene. Selskapsavtalen vil avklare eiersammensetningen i selskapet, kostnadsfordeling og andre forhold som er viktig å avklare som ramme for selskapets virksomhet.

5.1. Eiersammensetningen

I et interkommunalt selskap vil alle 6 kommunene være eiere, og slik likeverdige.

Eierandelen i selskapet kan likevel være ulik, slik det er i VBR IKS i dag.

Eiersammensetningen bør gjenspeile ulikt risikobilde, da kommuner med stor risiko både må ta et større ansvar for tjenesten enn kommuner med mindre risiko, og har et større behov for å sikre at tjenesten møter risikobildet. Til en viss grad så speiler risikobilde folketallet i kommunen, ved at høyre folketall innebærer tettere bebyggelse med høyere risiko og flere særskilte brann-objekter. Folketalsfordelingen mellom kommunene ved utvidelsen av VBR IKS kan derfor være en god måte å fordele eiersammensetningen på. En eiersammensetning i et utvidet selskap kan se slik ut:

Kommune	Eierandel i felles brann
Sør-Aurdal	15 %
Etnedal	10 %
Øystre Slidre	20 %
Vestre Slidre	10 %
Vang	10 %
Nord-Aurdal	35 %
Sum	100 %

VBR IKS har i dag en selskapsavtale, som vil bli revidert og endret ved en utvidelse av selskapet. Selskapsavtalen avklarer eierskapet i selskapet, sammensetningen av og funksjon til representantskapet og styre, oppløsning av selskapet m.v. Samansetting av representantskapet m.m. i selskapet blir avklart i selskapsavtalen som del av den politiske arbeidet før etablering av et ev. utvida selskap.

5.2 Kostnadsgrunnlag, kostnadsfordeling og kostnadsutvikling

Ved etablering av VBR IKS kjøpte selskapet bygninger og utstyr fra kommunen.

Bygningene er senere solgt tilbake til kommunene. Ved utviding av VBR IKS til 6 kommune vil selskapet kjøpe ut biler og annet utstyr fra Nord-Aurdal kommunen til markedsverdi/takst, og inngå i kostnadsgrunnlaget for selskapet og fordelingen av kostnadene på de seks kommunen. Det bør også gjøres en vurdering om utstyret i VBR IKS samsvarer med gjeldsbelastningen i selskapet.

Når det gjelder kostnadsfordelingen viser vi til utregningene i kap. 4. Alle kommunene, uavhengig av folketallet i kommunen plikter å ha en brann- og redningstjeneste, og forskriften om dimensjonering av brann- og redningstjenesten inneholder bestemmelser

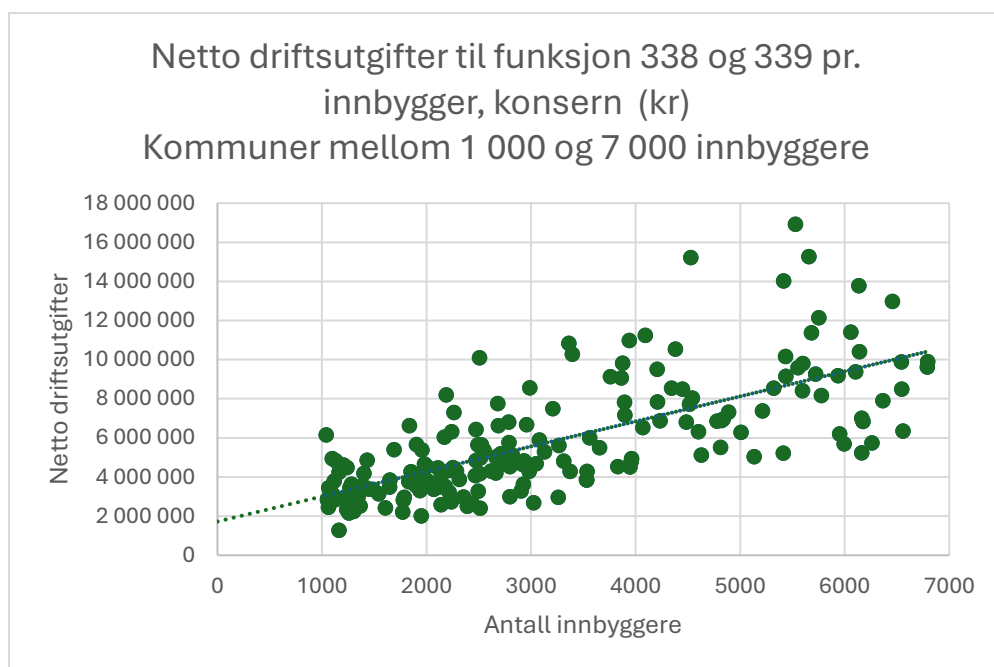
om minimumsbemanning av en brann- og redningstjeneste. Tjenesten må inneholde en beredskap, som delvis er uavhengig av folketallet i kommunen. Disse forholdene taler for et fastledd i kostnadsfordelingsnøkkelen. Samtidig vil risikobildet til dels være avhengig av folketallet i en kommune, og da også kostnadene ved å ha en tilstrekkelig brann- og redningstjeneste i den enkelte kommune. Det vil f.eks. være andre behov for stigebil i kommuner med høyhus, framfor kommuner med eneboliger. Men samtidig kan stige bilen ha nytte ved brann i boliger, fritidsboliger og lave næringsbygg, for at man skal komme til med slokkekapasitet over takhøyde. En kostnadsfordelingsmodell som vekter 25% av kostnadene likt mellom kommunen og 75% etter folketallet i kommunene kan representere en god balanse mellom faste kostnader og kostnader som relaterer seg til risikobilde/folketallet. Dette kan også dokumenteres ved å se på hvordan kostnadene til brann- og redningstjenester varierer med kommunestørrelse, der kostnadene pr. innbygger er langt høyere for mindre kommuner enn for større kommuner. Vi finn følgende sammenheng mellom kommunestørrelse og kostnader til brann- og redning (funksjon 338 og 339):

Kommunestørrelse	Nettokostnad pr. innbygger
Inntil 1000 innbyggere	3336
1000 – 2000 innbyggere	2591
2000 – 3000 innbyggere	1925
3000 – 4000 innbyggere	1813
4000 – 5000 innbyggere	1900
5000 – 6000 innbyggere	1629
6000 – 7000 innbyggere	1521

Pr innbygger	Antall innbyggere	
1806	2822	Sør-Aurdal
2388	1254	Etnedal
1737	3311	Øystre Slidre
1954	2142	Vestre Slidre
2138	1648	Vang
		Sum
1544	6455	Nord-Aurdal

Sammenligner vi gjennomsnittstallene fra Kostra for 2024 etter kommunestørrelse med kostnadene for Valdreskommunene (blå tabell over, folketall pr. 1.1.2025) ser vi at tallene er rimelig sammenfallende; kostnadene pr. innbygger øker ved fallende innbyggertall.

Vi kan bruke tallgrunnlaget fra Kostra til å analysere de faste kostnadene ved brann og redningstjenesten, dvs. de kostnadene som er uavhengig av kommunestørrelse. Vi finn følgende sammenheng mellom kostnadsnivå og kommunestørrelse:

Ut fra denne tabellen kan man anslå at «grunnkostnadene» (eller fastleddet) for en brann- og redningstjeneste i kommuner av denne størrelsen i 2024 var på 1 726 369 kr (skjæringspunktet i tabellen over for trendlinjen ved 0 innbyggere). Dette utgjorde 29,7 % av netto driftsutgifter for samme gruppe. En kostnadsfordeling med 25% faste kostnader som fordeles likt mellom kommunene og 75% som fordeles etter folketall sammenfaller bra med kostnadsstrukturen ved brann- og redningstjenesten.

Det er i interkommunale samarbeidsløsninger også viktig å sikre gode incentiver for kommunene til ikke påføre selskapet unødvendige kostnader, eller incentiver som stimulerer til løsninger i den enkelte kommune som gir reduserte kostnader.

Ved etablering av ett felles brannvesen for Valdres vil tilgjengelige ressurser på alle stasjonene kunne vektlegges i risikovurderinger for hele området, noe som kan gi reduserte kostnader over tid. I VBR IKS er hver kommune økonomisk ansvarlig for kvalitet på egen brannstasjon, noe som videreføres i en felles ordning. En endring av brannstasjonsstrukturen, noe som for tiden er til vurdering i Sør-Aurdal, Vang og Øystre Slidre, vil kunne endre selskapet sine kostnader, ved at utstyret og mannskapet som betjener stasjonene vil være ulikt ved ulik brannstasjonsstruktur. Kommunene som beslutter brannstasjonsstrukturen i egen kommune, bør motiveres for en stasjonsstruktur som gir god beredskap til lavest mulig kostnad.

Kostnadsfordelingen mellom kommunene bør derfor med jevne mellomrom, f.eks. hvert 5. år, vurderes ut fra fremtidige endringer av stasjonsstrukturen. Det kan gjøres ved at selskapet i sitt regnskap fordeler kostnadene etter ansvarsområder knyttet til brannstasjonsstrukturen og til felles administrasjon. Dersom kostnadsbildet over tid viser seg å harmonere dårlig med kostnadsfordelingen som blir valgt ved etableringen av

en felles brann- og redningstjeneste i Valdres, vil kommunen ha et felles grunnlag for å vurdere endringer i kostnadsfordelingen. Dette kan tas inn som en forutsetning i ny aksjonæravtale.

6. Virkninger for tilsatte i dagens ordning

Ved valg av IKS som organisasjonsform kan to ulike modeller være aktuelle:

1. Nord-Aurdal kommune innlemmes i det eksisterende interkommunale selskapet.
2. Det etableres et nytt interkommunalt selskap.

Dersom det skal opprettes et nytt selskap, må det eksisterende selskapet først oppløses. Dette innebærer at bestemmelsene i IKS-loven §§ 32–38 kommer til anvendelse. Av praktiske grunner vil det derfor være enklest å videreføre det eksisterende selskapet og innlemme Nord-Aurdal kommune i dette.

Det samme regelverket vil gjelde om vi går for administrativt vertskommunesamarbeid.

Ansattes rettigheter og ev. overtallighet

Arbeidstakernes rettigheter vil være de samme uavhengig av om Nord-Aurdal innlemmes i det etablerte selskapet eller om det etableres et nytt. I begge tilfeller er prosessen å anse som en virksomhetsoverdragelse i henhold til arbeidsmiljøloven kapittel 16.

Selv om de juridiske konsekvensene er like, kan den psykologiske opplevelsen for ansatte – om man blir en del av et eksisterende selskap eller et helt nytt – ha betydning for valg av modell. Det påvirker likevel ikke de rettslige rammene.

Både ved innlemmelse av Nord-Aurdal i VBR og ved opprettelse av et nytt selskap, vil det i utgangspunktet oppstå dobbel bemanning innen flere administrative funksjoner.

Når oppgaver overføres, vil de ansatte i Nord-Aurdal som i dag utfører oppgavene ha rett til å følge med over i det interkommunale brannvesenet. Ansatte kan også reservere seg mot overføring og bli værende i kommunen. Kommunen må da forsøke å tilby annet passende arbeid. Dersom dette ikke er mulig, kan oppsigelse bli aktuelt.

Dersom ansatte overføres og det oppstår overtallighet i det nye selskapet, må selskapet gjennomføre en ordinær nedbemanningsprosess etter overdragelsen. Hvem som vil få hvilke administrative stillinger – og hvem som eventuelt kan bli sagt opp eller få tildelt andre oppgaver – kan ikke fastsettes på forhånd.

Til stillingen som daglig leder vil i utgangspunktet begge lederne ha samme rettskrav på lederstillingen, og – om begge ønsker stillingen – vil det være kvalifikasjonsprinsippet som vil være gjeldende. Tilsvarende vil gjelde for andre lederfunksjoner.

Organiseringen av selskapet (herunder antall lederfunksjoner) vil trolig også bli gjenstand for ny vurdering når selskapet blir større.

Det er stilt spørsmål ved om det kan være et alternativ å lyse ut lederstillingene på nytt (eksternt eller internt), der flere enn de som per i dag innehar de aktuelle lederfunksjonene kan søke. Dette er ikke et aktuelt alternativ, så lenge de ansatte som ev. har rettskrav på stillingene er interesserte i å fortsette i sin funksjon.

Beholde arbeid ved overgang til felles brannvesen

Kommunedirektørene har i sin bestilling lagt til grunn at ingen skal miste jobb ved eventuell overgang til felles brannvesen. Alle dagens ansatte vil følgelig bli innlemmet i VBR IKS, så lenge de ikke reserverer seg mot overføring. Etter virksomhetsoverdragelsen har ikke lenger kommunene forpliktelser overfor de ansatte i selskapet.

Informasjon og kommunikasjon

God informasjon til ansatte om hva som eventuelt skjer ved en sammen slåing, synes svært viktig for å bidra til åpenhet og trygghet i prosessen. Herunder videre kommunikasjon med tillitsvalgte, berørte ansatte og lokalsamfunnet.

Å ivareta medarbeiderne i prosessen og legge til rette for et godt arbeidsmiljø, er også viktig for å sikre en god start for selskapets drift og tjenesteyting.

Rettigheter til vaktgodtgjøring

Det er reist spørsmål ved om hva som skjer dersom arbeidstakere får færre beredskapsvakter, og gjennom dette en betydelig reduksjon i inntektene.

KS' FoU-rapport fra 2015 «*Arbeidsrettslige spørsmål som oppstår ved kommunesammenslåinger*» viser til en dom fra Borgarting lagmannsrett 01.02.2002 (LB-2001-1994).

I Borgarting lagmannsrett dom av 01.02.02 (LB-2001-1994) kom retten til at branningeniør i brannforebyggende avdeling i interkommunalt brann- og feiervesen ikke i tillegg var ansatt i deltidsstilling som overordnet befalsvakt. Vaktordningen ble ansett eventuelt å være en funksjon knyttet til denne stillingen som branningeniør. Under enhver omstendighet lå det innenfor arbeidsgivers styringsrett å fastsette at branningeniøren ikke skulle delta i vaktordningen etter omorganisering i forbindelse med sammenslåingen til et større interkommunalt brann- og feiervesen.

Det må på denne bakgrunn legges til grunn at det å inngå i en beredskapsordning som den klare hovedregel vil bli sett på som en funksjon som arbeidsgiver ensidig kan fjerne i kraft av styringsretten.

Konklusjon: En eventuell reduksjon i vaktomfang – og dermed i vaktgodtgjøring – ligger innenfor arbeidsgivers styringsrett og kan gjennomføres ensidig.

7. Videre prosess for vedtak av ny ordning.

Denne rapporten inneholder vurderingene som er gjort i fase I og fase II av utredning om felles brann- og redningstjeneste i Valdres. Flere har bidratt til rapporten. Det er styringsgruppen som er avsender av rapporten, og rapporten går til de som har gitt mandatene for arbeidet; kommunestyret i Nord-Aurdal kommune og representantskapet i VBR IKS. Rapporten danner et underlag for de beslutningene som kommunene og selskapet skal gjøre. Selv om det er styringsgruppen som er avsender for rapporten, binder den ikke hverken selskapet/kommunene eller Nord-Aurdal kommunen.

Styringsgruppen vil tilrå følgende behandling av rapporten og av spørsmålet om etablering av felles brann- og redningstjeneste i Valdres:

- Rapporten gjøres kjent for tillitsvalgte og tilsatte i brann- og redningstjenestene i Valdres. Drøftingsmøte med tillitsvalgte for å drøfte videre prosess ved ev. virksomhetsoverdragelse.
- Rapporten tas til behandling i kommunestyre i Nord-Aurdal og i representantskapet i VBR IKS, der kommunestyret/representantskapet tar stilling til om saken er tilstrekkelig opplyst og om kommunestyret/representantskapet slutter seg til tilråningen i rapporten. Representantskapet i VBR IKS tas stilling til om rapporten skal sendes kommunestyrene for behandling.

Utfallet av behandlingen i kommunestyre i Nord-Aurdal og representantskapet/kommunestyrene i VBR IKS vil avgjøre den videre prosessen.